

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Theodōritu Episkopu Kyru Kai Eyagriu Scholastiku
Ekklesiastikē Istorìa, Eklogai Apo Tōn Istorion
Philostorgiu Kai Theodōru**

Theodoretus <Cyrrhensis>

Mogvntiae, 1679

V. Epistola Aarii ad Eusebium Nicomediensem Episcopum.

urn:nbn:de:hbz:466:1-14162

nostro subscripserunt. Quæ etiam ad A
vos misi per filium meum Apionem
diaconum, partim ex universa Ægy-
pto ac Thebaide, partim ex Libya ac
Pentapoli: item ex Syria, Lycia, Pam-
phylia, Asia, Cappadocia aliisque finiti-
mis provinciis. Quorum exemplo à
vobis quoque litteras me accepturum
esse confido. Nam cum multa à me
præfida comparata sint ad sanandos
eos qui læsi sunt, tum illud præcipue re-
medium excogitatum est ad curan-
dam multitudinem quæ ab illis dece-
pta est, ut collegarum nostrorum con-
sentui obtemperent, & per hoc ad pen-
itentiam redire festinent. Salute B
vos invicem una cum fratribus qui vo-
biscum sunt. Opto vos in Domino
valere Dilectissimi; meque ex vestra in
Christum pietate fructum percipere.
Porro hæreticorum qui anathemate
damnati fuerunt hæc sunt nomina. Ex
Presbyteris quidem Arius; ex Diaco-
nis vero, Achilles, Euzoius, Aithalas,
Lucius, Sarmates, Julius, Mena, Arius
alter, & Helladius. His confona scri-
psit ad Philogonium Antiochenis Ec-
clesiæ Antistitem, & ad Eustathium qui
tunc temporis Berrhoënsis regebat
Ecclesiam, & ad alios, quotquot Apo-
stolicæ doctrinæ defensores erant. Sed
neq; Arius quiescere sustinuit. Nam & C
ipse scripsit ad illos quos idem fecum
sentire existimabat. Porro nihil falso
adversus illum à divino Alexandro
scriptum esse, ipse Arius testatur in li-
teris ad Eusebium Nicomediensem.
Quas quidem huic historiæ idcirco in-
feram, ut impietatis illius confortes
nescientibus demonstrarem.

CAP. V.

Epistola Arii ad Eusebium Nicomediensem
Episcopum.

DOMINO desideratissimo, vi-
ro Dei, fidei, orthodoxo Euse-
bio, Arius qui injustè persecutionem
patitur ab Alexandro Papa ob victri-
cem omnium veritatem, quam tu
quoque defendis, in Domino salutem.
Cum pater meus Ammonius Nico-
mediam pergeret, officii mei esse ju-
dicavi, ut te per illum salutarem: si-
mulque ut in vitam tibi charitatem &
dilectionem, quæ fratres propter
Deum & Christum ejus prosequeris,
admonerem, quam vehementer nos
oppugnet ac persequatur, omnemque

μοι καὶ αὐτῶν, ἔ τὸ τόμῳ συνπογραψάν-
των. ἀ καὶ διεπεμψάμην ὑμῖν διὰ τῆς υἱοῦ
ἀπίωνος τῆς διακόνου, τῆτο μὲν πάσης αἰγύ-
πτου ἔ θεβαίδου. τῆτο ἢ λιβύης τῆς πεντα-
πόλεως, καὶ συρίας, καὶ ἐτι λυκίας ἔ παμφυ-
λίας, ἀσίας, καππαδοκίας, καὶ τῶν ἄλλων
περιχώρων. ὧν καὶ ὁμοιότητα, καὶ παρ' ὑμῶν
δέξαοις πέποιθα. πολλῶν γὰρ μοι βοήθη-
μάτων πρὸς τὴν βλαβείας πεπορισμένων,
καὶ τῆτο εὐρησαι λυσιφάρμακον τῆ ἰσῶ αὐτῶν
ἀπαληθύνος λαῶ, πειδομένων καὶ ταῖς τῶν
συλλειργῶν ἡμῶν συγκαταθέσει, εἰς
μελιάνοιαν διὰ τῆτε ἐρχοῦς περὶ ἀρῶν
ἀσάσασα εἰ ἀλλήλους σὺ τῆ παρ' ὑμῶν ἀ-
δελφότητι. ἐρρώοις ὑμᾶς ἐν κυρίῳ εὐχομαι
ἀγαπήσει. οὐαίμην ὑμῶν τῆς φιλοχρείας
ψυχῆς. εἰσι ἢ οἱ ἀναθεματισθέντες αἰρεσιῶ-
ται, ἀπὸ πρεσβυτέρων μὲν, ἀρειου. ἀπὸ δια-
κόνων ἢ, ἀχιλλᾶς, ἐξωίου, ἀειθαλῆς, λῆ-
κιου, σαρμάτης, ἰβλίου, μηνᾶς, ἀρειος ἑτε-
ρου, καὶ ἑλλαδίου. σωωδὰ τῆτοις ἐπίσειε
καὶ φιλογονίῳ τῶ τῆς ἀνισοχέων ἐκκλησίας
περὶ ἑδῶ, καὶ εὐσαδίῳ τῶ τῆνικαῦτα τῆν βερ-
ροικῶν ἰθύνῃν πεπισθυμένῳ, καὶ τοῖς ἄλλοις
ὅσοι τῶν ἀποστολικῶν ἦσαν δογμάτων σωή-
γοροι. ἀλλ' ἐδὲ ὁ ἀρειος ἠσυχίαν ἀγῆν ἠέ-
χευ. ἔγραψεν ἢ καὶ αὐτὸς περὶς ἐκείνης, ἐς
ὁμόφρονας ἔχῃν ἠγῆται. ὅτι ἢ ἐδὲν ψευδῆς
καὶ ἀπὸ ἔγραψεν ὁ θεῖος ἀλέξανδρου, αὐτὸς
ἀρειος ἐν τοῖς περὶ εὐσέβειον τὸν νικομηδείας
μεμαρτύρηκε γραμμασι ἐν τῆσῳ ἢ καὶ ταύ-
τῳ τῆ συγγραφῆ, ἧα καὶ ἐδὲ κοινωνῆς τῆς
ἀσεβείας, δῆλος τοῖς ἀγνοοῖσι ποιῆσω.

Κεφ. ε'.

Ἀρειὸς ἐπιστὸς πρὸς εὐσέβιον τὸν νικομηδείας ἐπίσκοπον.

ΚΥΡΙῳ ποθεινῶτα, ἀνθρώπῳ θεῶ πι-
στῷ, ὀρθοδόξῳ εὐσεβίῳ, ἀρειος ὁ διακό-
μος ὑπὸ ἀλεξάνδρου τῆ πάπα ἀδικῶς
διὰ τὴν πάντα νικῶσαν ἀλήθειαν, ἧς καὶ σὺ
ὑπερασπίζεις, ἐν κυρίῳ χαίρειν. τῆ παρῶς με
ἀμμονίῳ ἐρχομένῳ εἰς τὴν νικομηδείαν, εὐ-
λογον ὀφειλόμην ἐφᾶντ περὶ σαγορδοῦσαι
σε δι' αὐτῆ. ὁμῶς τε ὑπομνήσαι τὴν ἐμφυτον
σε ἀγάπῳ καὶ διάθεσιν, ἡ ἔχῃς εἰς ἐδὲ
ἀδελφῆς διὰ τὸν θεὸν καὶ τὸν χριστὸν αὐτῆ,
ὅτι μεγάλως ἡμᾶς ἐκπορθεῖ καὶ ἐκδιώκε, καὶ

πάσα κάλων κινεί καὶ ἡμῶν ὁπίσκοπος ὡς
 τε καὶ ἐκδιώξαι ἡμᾶς ἐν τῆς πόλεως ὡς ἀν-
 θρωπος ἀθέτος, ἐπεὶ δὴ ἐ συμφωνῶμεν αὐτῶν
 δημοσία λόγονι, αἰεὶ ὁ θεός, αἰεὶ ὁ υἱός· ἀμα
 πατήρ, ἀμα υἱός. συνυπάρχει ἀγεννήτως ὁ υἱός
 πρὸ θεῶν, αἰεγενής ἐστίν, ἀγεννήτογενής ἐστίν·
 ἔτε ἐπινοία, ἔτε ἀτόμῳ τινὶ παρὰ γὰρ ὁ θεός τῶ
 υἱῶ. αἰεθεός, αἰεῖός. Ἐξ αὐτῶν ἐστὶ θεὸς ὁ
 υἱός· καὶ ἐπὶ δὴ ἐν ἐσέβειος ὁ ἀδελφός σε ὁ ἐν και-
 σαρεία, καὶ θεὸς ὁ παυλῶν καὶ ἀθανάσι-
 ος καὶ γρηγόριος καὶ αἰτίος, καὶ πάντες ἅπ-
 τῶ ἀνατολῶν λέγουσιν ὅτι παρὰ γὰρ ὁ θεός
 ἔτε ἀνάρχος, ἀνάθεμα ἐγένοντο, διχα μό-
 νε φιλογονίαι καὶ ἑλλανίαι καὶ μακαρία, ἀν-
 θρωπῶν αἰρετικῶν ἀκατήχητων, τῶν τὸν υἱὸν
 λεγόντων ἄμην, ἐρυγῶν ἡ παρολίαν ἡ
 ἡ συναγρηθῶν, καὶ τῶν τῶν ἀσεβῶν ἐδὲ ἀ-
 κῆσαι δυνάμεθα, ἐάν μνηστέροις θανάτους
 παρὰ παλαιώσωσι αἰρετικοί. ἡμῶν ἡ πῆ λε-
 γομεν ἐφρηθῶμεν, καὶ ἐδιδάξαμεν καὶ δι-
 δάσκομεν. ὅτι ὁ υἱός ἐκῆσιν ἀγρηθῶν, ἐδὲ
 μέρῳ ἀγρηθῶν καὶ ἐδὲ ἕνα τρόπον, ἐδὲ ἔξ
 ὑποκειμένης. ἀλλ' ὅτι θελήματι ἐβε-
 λῆ ὑπὸ ἐστὶν περὶ χερῶν καὶ περὶ αἰώνων πλήρης
 θεός, μονογενής, ἀναλλοίωτος καὶ πρὶν γρ-
 νηθῆ, ἡ τοικτιδῆ, ἡ ὀριδῆ, ἡ θεμελιωθῆ,
 ἐκ τῶν ἀγρηθῶν γὰρ ὅσα τῶν διωκό-
 μεθα ὅτι εἴπαμεν, ἀγρηθῶν ὁ υἱός· ὁ ἡ θεός
 ἀναρχός ἐστι. διὰ τὸ διωκόμεθα, καὶ ὅτι εἴ-
 παμεν, ὅτι ἐξ ἐκόντων ἐστίν. ἔτως ἡ εἴπαμεν,
 κατ' ὅτι ἐξ ἡμέρῳ θεῶν ἐστίν, ἐξ ἡμέρῳ
 νε τινός διὰ τὸ διωκόμεθα λοιπὸν σὺ οἶ-
 δας ἐρρωθῆσαι ἐν κρυφῶ ἐχομαι μεμνημέ-
 νων τῶν θλίψεων ἡμῶν, συλλυκαίνεις ἀληθῶς
 ἐυσέβει. Τῶν τῶν ὑποτέτακτα λαλεχθῆτων,
 ἐυσέβει ἄμην καισαρείας ἐπίσκοπος ἦν. θεός
 ἡ λαοδικείας, τῶν ἡ παυλῶν, ἀνα-
 ζαρβῶ ἀθανάσιος, καὶ γρηγόριος βηρυτῆ
 αἰτίος ἡ λυδῶν. λυδῶν δὲ ἐστίν, ἡ νὸν καλα-
 μῆν διώσωσι. τῶν ἄμην ἐν μόνος συμφώ-
 νος ἐχῶν ὁ ἀρῶ ἐσεμνύνετο. ἀντιπάλλες ἡ κέ-
 κληκα, φιλογονίον τ' ἀντιοχέων τὸν πρέσβρον,
 καὶ ἑλλανικὸν τὸν τριπόλεως, καὶ τὸν ἱεροσολύμων
 μακάριον συνοφανίας καὶ ἑτῶν συρράβας,
 ἐπεὶ δὴ πῆ αἰεθῶν καὶ προαιωνίον ἐφασαν τὸν υἱὸν,
 καὶ τῶ πατρὸς ὁμοτίμον τε καὶ ὁμοῦσιον.
 ταυτῶν δεξάμενος ἐυσέβει τὴν ἐπιστολήν,

adversus nos machinam moveat Epi-
 scopus: adeo ut nos etiam velut impi-
 os urbe expulerit, eo quod ipsi non as-
 sentimur ista publice prædicanti: Sem-
 per est Filius: simul Pater, simul Filius:
 Filius Deo coexistit ingenite, semper
 genitus est, ingenite genitus est: nec
 cogitatione nec ullo temporis puncto
 Deus præcedit Filium: semper Deus,
 temper Filius: ex ipso Deo existit Filius.
 Et quoniam Eusebius frater tuus, Epi-
 scopus Cæsareæ, & Theodotus, ac Pau-
 linus, Athanasius, Gregorius & Aetius,
 omnes denique per Orientem Episco-
 pi assenserunt. Deum principii omnis ex-
 pertem existere ante Filium, anathe-
 mate damnari sunt: exceptis dumtaxat
 Philogonio, Hellanicō & Machario,
 hominibus hæreticis nec eruditis in fi-
 de: qui Filium esse dicunt, alter eru-
 ctationem, alter projectionem, alter coin-
 genitum. Quas impietates ne audire
 quidem possumus, etiam si mille mor-
 tes nobis minentur hæretici. Nos verò,
 quid dicamus & quid sentiamus, & pro-
 fessi jam sumus & nunc profitemur: Fi-
 lium non esse ingenitum, nec partem
 ingeni ullo modo, neque ex aliqua
 subiecta materia: sed voluntate & con-
 silio substituisse ante omnia tempora &
 secula perfectum Deum, unigenitum,
 immutabilem: & antequam gigneretur,
 aut crearetur, aut terminaretur aut
 fundaretur, eum non fuisse. Ingenitus
 enim non erat. Persecutionem patimur
 propterea quod dixerimus eum esse ex
 non extantibus. Quod ideo diximus
 quia nec pars Dei est, nec ex ulla subje-
 cta materia. Ob id exagitamur reliqua
 tu nostri. Opto te in Domino valere,
 memorem vexationum nostrarum, ve-
 re Conlucianista, vere Eusebi. Porro
 ex iis quos Arius in hac epistola recen-
 set, Eusebius quidem Episcopus erat
 Cæsareæ, Theodotus verò Laodiceæ:
 Paulinus Tyri: Athanasius Anazarbi:
 Gregorius Beri: Aetius autem Lyd-
 cæ. Lydda vero civitas est quæ nunc
 Diospolis appellatur. Atque hos qui-
 dem opinionis suæ fautores habere se
 Arius gloriabatur. Adversarios verò no-
 minat, Philogonium Antiochenfis Ec-
 clesiæ Antistitem, Ellanicū Tripoleos,
 & Macarium Episcopū Hierosolymor-
 rum. Calumnias adversus eos concin-
 nans, propterea quod Filium æternum
 & ante secula esse dixissent, æqualem-
 q; & consubstantialem Patri. Hanc igitur
 epistolam cum accepisset Eusebius,

ipse quoque impietatem suam evomit: & ad Paulinum Episcopum Tyriorum scripsit in hæc verba.

Ἡμεσε καὶ αὐτοῖς τῶν οὐκ εὐσεβῶν. γραφὴν ἔγραψα πρὸς παυλίῳ τῶν τυρίων ἡγούμενον.

CAP. VI.

Eusebii Nicomedensis epistola ad Paulinum Tyri.

DOMINO meo Paulino Eusebii in Domino salutem. Nec domini mei Eusebii in tuenda veritate studium silentio mandatam est, sed ad nostras usque aures pervenit: nec tua, Domine, in eodem negotio taciturnitas. Et sicut consentaneum erat, domini quidem mei Eusebii causam gavisi sumus: Tua vero causa magnopere dolemus, tanti viri silentium, condemnationem nostram esse arbitantes. Quamobrem hortor te, qui scias quam indecorum sit viro prudenti, aliena sentire, & veritatem reticere, ut intelligentiam spiritu suscitans, hac de re scribere aggrediaris, quod tibi & auditoribus tuis utile futurum est: præsertim si Scripturæ vestigiis insistens, juxta ejus sermones ac sententias scribere volueris. Quandoquidem nec duo ingenita unquam audivimus, nec unum divinum in duo, aut corporeum quidquam passum esse didicimus aut credidimus, domine. Sed unum quidem ingenitum; alterum autem ab eo vere, & non ex ejus substantia factum, nec ullo modo particeps naturæ illius, nec est substantia ejus existens: sed natura & virtute profus diversum, ad perfectam tamen similitudinem naturæ virtutisque factoris sui conditum. Cujus initium non modo verbis inexplicabile esse, sed ne cogitatione quidem, non dicam hominum, sed omnium qui supra homines sunt, comprehendi posse credimus. Atque hæc non ratiocinatione nostra collecta, sed à scripturis edocti dicimus: creatum ac fundatum esse, & genitum substantiam, & immutabilem atque ineffabilem naturam ac similitudinem quam habet ad factorem suum, didicimus ex ipsius Domini verbis qui ait: Deus creavit me initium viarum suarum, & ante seculum fundavit me, & ante omnes colles genuit me. Quod si ex ipso, hoc est, de ipso esset, tanquam pars ejus, vel ex defluxu substantiæ, non jam creatus, nec fundatus amplius diceretur. Nec tu profecto id ignoras Domine. Nam quod est ex ingenito, non amplius sive ab altero, sive

Κεφ. 5'

Ἐυσεβίου ἐπισκοποῦν νικομηδείας ἐπιστολὴ πρὸς παυλίῳν ἐπίσκοπον τυρίου.

Ως δ' εἰς τὴν μετὰ παυλίῳ, δις ἐκείθεν ἐν κυρίῳ χαίρειν. ἔτε ἢ τὸ δ' εἰς τὸ μετὰ δις ἐκείθεν ἀπεδοῦν, ἢ ὑπὲρ τῆς ἀληθείας λόγῳ παρεσιωπήθη, ἀλλ' ἐφθασεν ἕως καὶ ἡμῶν, ἔτε ἡσυχία ἐπὶ τῆς σιωπῆς δέσποια. καὶ ὡς ἡμῶν ἀκόλουθον, ἐπιμὴν τῆς δ' εἰς τὸ μετὰ δις ἐκείθεν διφρασίαν ἐπιμὴν ἐπὶ τῶν λυπημένων, σοχαζόμενοι καὶ τῶν σιωπῆν ἀνδρῶν τοιούτων ἢ τῶν ἡμῶν εἶναι διὸ τῶν ἀκαλῶν εἰδοῦσα σε, ὡς ἀπεσπες ἀνδρῶν φρονιμῶν, ἀλλοῖα φρονεῖν καὶ σιωπῆν ἀληθῆ, ἀνασκαλίσαντι τῶν πνεύματι τὸν λογισμὸν, ὡς τὸ γραφῆν ὡς τῆς ἀρχῆς, λυσιτελεῖν καὶ σοὶ καὶ τοῖς ἀκούσασιν. μάλιστ' ὅταν καὶ ἀκολοῦθον τῆς γραφῆς καὶ τοῖς ἔχουσιν τῶν λόγων αὐτῆς καὶ τῶν βεβηλωμάτων ἐθέλης γραφῆν, ὅτι γὰρ ἔτε δύο ἀγγήθη ἀκηκόσασθαι, ἔτε ἐν εἰς δύο διηρημένον, εἰς τὴν κοινὴν καὶ ἐπὶ πεποιθὸς μεμαθήκαμεν ἢ πεπισθόκαμεν δέσποια. ἀλλ' ἐν μὴ τὸ ἀγγήθη, ἐν τῷ ὑπὸ αὐτῆς ἀληθῶς, καὶ ὅσα ἐκ τῆς εἰσίας αὐτῆς γεγονόσ, κατὰ τὴν φύσιν τῆς ἀγγήθη μὴ μετέχον, ἢ ὅσα ἐκ τῆς εἰσίας αὐτῆς ἀλλὰ γεγονόσ ὀλοχέρως ἔτερον τῆ φύσιν καὶ τῆ δυνάμει, πρὸς τελείαν ὁμοιότητα διαθήσεως τε καὶ δυναμείας ἔτερον καὶ γινόμενον. ἔτε τὴν δόξαν ἐλόγω μόνον ἀδύνητον, ἀλλὰ καὶ ἐννοία ὅσα ἀνθρώπων μόνον, ἀλλὰ καὶ τῶν ὑπὲρ ἀνθρώπων πάντων εἶναι ἀκατάληπτον πεπισθόκαμεν, καὶ ταῦτα ἐχίλοισμας ἐαυτῶν ὑποθέμενοι, ἀλλὰ διὰ τὴν γραφῆς μεμαθηκότες λέγομεν κτιστὸν εἶναι καὶ θεμελιωτὸν καὶ γινόμενον τῆς εἰσίας, καὶ τῆ ἀναλλοιώτῳ καὶ ἀρρήτῳ φύσει, καὶ τῆ ὁμοιότητι τῆ πρὸς τὸν πεποιθότα μεμαθήκαμεν, ὡς αὐτὸς ὁ κύριος φησὶν ὁ θεὸς ἐκτίσέν με δόξαν ὁδῶν αὐτῆς, καὶ πρὸς τὸ αἰὼν ἔθεμελιώσέν με. πρὸς τὸ πάντων βενῶν γινάμεν εἰ ἔξ αὐτῆς, ἔτε εἰσιν ἀπ' αὐτῆς ἡμῶν, ὡς ἀν μέρους αὐτῆς, ἢ ἐξ ἀπορροίας τῆς εἰσίας, ὅσα ἀν ἐτι κτιστὸν, εἰς θεμελιωτὸν εἶναι ἐλέγετο. εἰ δ' αὐτὸς ἀγνοεῖς κύριε ἀληθῶς τὸ γὰρ ἐκ τῆ ἀγγήθη ὑπάρχον. κτιστὸν ἐπ